

SFÂNTUL ISAAC SIRUL

CUVINTE PENTRU NEVOINȚĂ

CUPRINS

<i>Notă asupra ediției</i>	5
<i>Dana Miller – Introducere la ediția americană</i>	8
<i>Tabelul echivalenței cuvintelor</i>	77

CUVINTE PENTRU NEVOINȚĂ

CUVÂNTUL 1. Pentru lepădare, și pentru viața cea monahicească.....	83
CUVÂNTUL 2. Pentru mulțămirea către Dumnezeu, întru care și învățături prin capete.....	92
CUVÂNTUL 3. Cum că fără de osteneală intră sufletul spre înțelegerea înțelepciunii lui Dumnezeu și a zidirilor Lui, de se va liniști și de lume, și de grijile vieții; căci atunci poate a cunoaște firea sa și comorile cele ce înlăuntrul său le are ascunse.....	100
CUVÂNTUL 4. Pentru dragostea lui Dumnezeu și pentru lepădare, și pentru odihna cea întru Dânsul.....	118
CUVÂNTUL 5. Pentru a ne depărta de lume, și de toate cele ce turbură pre-minte.....	134
CUVÂNTUL 6. Pentru cum că spre folosul nostru au lăsat Dumnezeu a fi sufletul priimitoriu de cele întâmplătoare; întru care și pentru lucrările nevoiniței.....	150
CUVÂNTUL 7. Pentru chipurile nădejzii în Dumnezeu; și cui se cuvine a nădăjdui spre Dumnezeu, și cine este cela ce cu nebulie și cu nechibzuință are asemenea nădejde.....	164
CUVÂNTUL 8. Pentru ceea ce ajută pre om spre a se apropia de Dumnezeu întru inima sa, și carea este pricina cea adevărată carea apropie de dânsul întru ascuns ajutoriul; și carea este pricina ce aduce pre om întru smerenie.....	168
CUVÂNTUL 9. Pentru păcate de voie și fără de voie, și pentru cele ce din oarecarea întâmplare se fac.....	173
CUVÂNTUL 10. Pentru cuvintele Dumnezeieștii Scripturi, cele ce îndeamnă către pocăință, și cum că spre neputința oamenilor s'au grăit, ca să nu piară ei	

de la Dumnezeu Cel Viu; și cum că nu se cuvine a le lua spre pricină de a păcătui.....	177
CUVÂNTUL 11. Pentru felul cum se păzește frumsețea vieții căii monahicești, și cum poate fi ea chip al slăvirii lui Dumnezeu.....	180
CUVÂNTUL 12. Cum că nu se cuvine robul lui Dumnezeu, cela ce sărac s'a făcut de cele lumești și spre căutarea Lui a ieșit, pentru că nu a ajuns la cuprinderea adevărului, pentru frica acestui lucru a înceta din căutare, și a i se răci fierbințeala ce se naște din dorirea celor dumnezeiești și din cercarea tainelor lor; și în ce chip obicinuieste cugetul a se turbura din pomenirea patimilor.....	182
CUVÂNTUL 13. Pentru schimbarea și prefacerea ce se face celor ce călătoresc în calea liniștirii cea de Dumnezeu rânduită; cum că li se întâmplă mahniciune, și sugrumare sufletească, și de năprasună bucurie, și neobicinuită fierbințeală.....	184
CUVÂNTUL 14. Pentru cei ce se liniștesc: când anume încep a pricepe unde au ajuns cu lucrurile lor în marea cea netrecută, adică întru petrecerea liniștirii; și când pot a nădăjdui puțin că au început a da ostenele lor roduri.....	185
CUVÂNTUL 15. Pentru păzirea și ferirea de cei slăbănogiți și nepăsători, și cum că din apropierea de dânșii împărătește preste om neputarea de grijă și slăbănogeala, și se umple de toată patima cea necurată. Și pentru a ne păzi de apropierea celor mai tineri, ca să nu se spurce mintea întru gânduri desfrânate.....	187
CUVÂNTUL 16. Pentru lepădarea de lume, și pentru depărtarea de îndrăzneala cea către oameni.....	195
CUVÂNTUL 17. Pentru rânduiala și așezarea noilor-începători și pentru cele cuvenite lor	198
CUVÂNTUL 18. Pentru rânduilele vieții monahicești, însemnate în scurt și deslușit; și cum și pre ce cale se nasc vârtuțile ei unele dintr'altele.....	201
CUVÂNTUL 19. Pentru cum că de folos este liniștitorilor a fi zăbavnici spre griji, și cum că de pagubă pricinuitoare este intrarea și ieșirea și grija; și pentru răspândire.....	204
CUVÂNTUL 20. Pentru căile cele ce ne fac a ne apropia de Dumnezeu, și carile se arată omului din lucrurile cele dulci ale privegherii căii de noapte, și cum că cei ce întru petrecerea aceasta se ostenesc, cu miere se hrănesc în toate zilele vieții lor.....	206

CUVÂNTUL 21. Povestire despre sfinții bărbați, și despre întrutot-cuvioasele lor cuvinte ce am auzit de la dânșii, și despre minunata lor viețuire.....	211
CUVÂNTUL 22. Pentru felurile puteri înțeleghătoare ale minții, ce se întrebuințează în lucrarea descoperirilor și a duhovniceștilor vedenii.....	221
CUVÂNTUL 23. Pentru felurile osebiri întru rugăciune, și pentru stăpânirea minții, și până unde poate această stăpânire a-și porni mișcările întru felurile chipuri ale rugăciunii; și care este hotarul cel firesc al rugăciunii; și până unde ai stăpânire întru dansa a te ruga; și cum că, dacă trece acest hotar, nu mai este rugăciune, deși poartă numele de rugăciune ceea ce să săvârșește.....	223
CUVÂNTUL 24. Pentru cuvântul rostit de adevărata cunoaștere.....	233
CUVÂNTUL 25. Pentru lucrurile cele ce se dau unui frate în chilia sa.....	235
CUVÂNTUL 26. Pentru sufletul ce caută vedenia cea adâncă, ca să se cufunde întru dansa din gândurile cele trupești, carile sânt din pomenirea lucrurilor.....	239
CUVÂNTUL 27. Împotriva celor ce zic: Dacă Dumnezeu este bun, pentru ce au făcut acestea?.....	244
CUVÂNTUL 28. Pentru vederea firii celor fără de trupuri, prin întrebări și răspunsuri.....	250
CUVÂNTUL 29. Pentru pilda și asemănarea date de dumnezeiasca vedenie a Duminicii și a Sâmbetei.....	256
CUVÂNTUL 30. Pentru felurile potrivite căi de înțeleaptă călăuzire pentru povățuirea ucenicilor.....	259
CUVÂNTUL 31. Care cuprinde prea de nevoie și foarte folositoare aducere-aminte de zi cu zi a celui ce șade în chilia sa și numai la sineși a lua aminte voiește.....	262
CUVÂNTUL 32. Pentru puterea și reaua lucrare a păcatului, și din ce se alcătuiesc și din ce încetează.....	263
CUVÂNTUL 33. Cum că în oarecarile lupte este mai bine a ne trudi din greu decât a ajunge în primejdia căderii.....	270
CUVÂNTUL 34. Pentru păzirea inimii, și pentru mai subțire dumnezeiască vedenie.....	271
CUVÂNTUL 35. Pentru semnele și lucrările dragostei lui Dumnezeu.....	274
CUVÂNTUL 36. Pentru chipurile vârtuților.....	276

CUVÂNTUL 37. Cuvânt pentru felurite pricini, prin întrebări și răspunsuri. Și pentru viețuirea cea vrednică de încredere, și pentru toată vârtutea. Și mai vârtos acest Cuvânt este de folos celor ce s'au dezbrăcat de lume, și locuitorilor în pustie, și celor zăvorâți, și celor ce, prin omorâciunea cea de bunăvoie, cu nădejde așteaptă cununa dreptății.....	279
CUVÂNTUL 38. Pentru cum că trupul, temându-se de ispite, se face prieten al păcatului.....	312
CUVÂNTUL 39. Pentru feluritele chipuri ale războiului celui de la diavolul împotriva celor ce călătoresc în calea cea strâmtă, carea este mai presus de lume.....	313
CUVÂNTUL 40. Pentru necontenita postire, și pentru a se aduna pre sineși într-un loc, și ce sânt cele ce se nasc dintru aceasta.....	323
CUVÂNTUL 41. Pentru pornirea trupului.....	332
CUVÂNTUL 42. Pentru chipul ispitelor celor de multe feluri; și câtă dulceață au ispitele cele ce pentru adevăr se întâmplă și sânt suferite; și pentru treptele și rânduielile întru carile călătorește omul cel înțelept.....	335
CUVÂNTUL 43. Pentru tâlcuirea chipurilor vârtuții: carea este tăria fiește-căreia dintr'însele, și carea este osebirea fieștecăreia.....	342
CUVÂNTUL 44. Trimitere a celui întru sfinți Părintelui nostru Isaac Sirul, scrisă către oarecarele frate ce iubea liniștea, pentru cum că diavolul, pre cei ce întru lucrarea liniștirii necontenit se străduiesc, meșteșugește a-i face a înceta de la necontenita lor liniștire prin iubirea către vreo rudenie sau către oamenii cei de cinste; și cum că se cuvine sihastrului a defăima toate lucrurile, pentru cunoașterea lui Dumnezeu, carea întru liniștire se află, precum la Părinții noștri cei din vechime s'a arătat.....	346
CUVÂNTUL 45. Trimitere a celui întru sfinți Părintelui nostru Isaac Sirul către fratele său firesc și duhovnicesc, carele, locuind în lume și însetând să îl vază, îl îndemna și îl ruga prin scrisori ca să meargă la dânsul.....	351
CUVÂNTUL 46. Care cuprinde pricini folositoare, pline de înțelepciunea Duhului.....	352
CUVÂNTUL 47. Cât de mare este măsura cunoașterii și măsurile cele pentru credință.....	355
CUVÂNTUL 48. Care cuprinde sfătuiri pline de folos, pre carile cu dragoste le-a grăit celor ce cu smerenie au ascultat pre dânsul.....	358

CUVÂNTUL 49. Pentru mișcarea cea îngerească ce se deșteaptă în noi prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, spre sporirea sufletului întru cele duhovnicești.....	369
CUVÂNTUL 50. Pentru schimbătoarele stări ale luminii și ale întunecului ce se fac în suflet în toată vremea, și pentru iscusirea lui întru cele de-a dreapta și întru cele de-a stânga.....	372
CUVÂNTUL 51. Pentru vătămarea râvnei celei bune, ce ia chipul celei dumnezeiești, și pentru ajutorul cel din blândețe, și pentru felurite alte pricini.....	374
CUVÂNTUL 52. Pentru cele trei chipuri ale cunoașterii, și pentru deosebirea lucrurilor lor și a noimelor lor; și pentru credința sufletului, și pentru tainica bogăție ascunsă întru dânsa; și câtă osebire are cunoașterea lumii cesteia de simplitatea credinței.....	388
CUVÂNTUL 53. Pentru alte osebiri între înțelegerile cunoașterii.....	402
CUVÂNTUL 54. Pentru rugăciune, și pentru celelalte lucruri ce neapărat se cer pentru cea de-a pururea pomenire, și carile sânt de folos în multe feluri, dacă cineva, cu dreaptă-socoteală citindu-le, le va păzi.....	404
CUVÂNTUL 55. Pentru cum se păzește trezvia cea ascunsă în suflet, și cum se strecoară în cuget somnul și răceala, stingând sfânta fierbințeală a sufletului, și omoară dorirea cea spre Dumnezeu ce tânjește după cele duhovnicești și cerești.....	413
CUVÂNTUL 56. Pentru răbdarea cea pentru dragostea lui Dumnezeu, și cum se dobândește sprijineala prin răbdare.....	416
CUVÂNTUL 57. Pentru cei ce lângă Dumnezeu viețuiesc, și întru viața cunoașterii zilele sale petrec.....	422
CUVÂNTUL 58. Pentru schimbările cele multe carile se lipesc de cuget și prin rugăciune se cearcă.....	427
CUVÂNTUL 59. Pentru iubirea lumii.....	429
CUVÂNTUL 60. Cum că nu se cuvine fără de nevoie a dori sau a căuta oarecarile semne vădite făcute prin mâinile noastre sau pentru noi.....	432
CUVÂNTUL 61. Pentru carile pricini lasă Dumnezeu ispite preste cei ce iubesc pre Dânsul.....	437
CUVÂNTUL 62. Pentru cum poate pricepe cineva măsura întru carea stă, din gândurile cele ce se pornesc întru dânsul.....	439

CUVÂNTUL 63. Pentru ce oamenii cei sufletești, întru cunoașterea lor, caută la cele duhovnicești potrivit cu grosimea trupului lor; și cum poate a se înălța cugetul mai presus de grosimea trupului, și pentru carea pricină nu este slobozit omul dintru aceasta; și când și în ce chip este cu puțință a rămânea cugetul fără de nălucire în ceasul litaniei.....	446
CUVÂNTUL 64. Pentru rugăciune, metanii, lacrimi, citire, tăcere și cântarea de Psalmi. Povățuiri preabune, carile învață trezvia și pravilele vieții de nevoință, ca printr'însele să își agonisească omul bine-încuviințată viețuire....	449
CUVÂNTUL 65. Epistola celui între sfinți Părintelui nostru Isaac Sirul, trimisă către oarecarele prieten iubit al său, întru carea îl învață cele pentru tainele liniștirii, și cum că mulți monahi, pentru că nu le cunosc, cu nepăsare se află către minunată lucrarea ceasta, și cum că cei mai mulți dintre dâșii au ținut șederea chiliilor din pricina predaniei ce dănuie între monahi; și, împreună cu aceasta, și scurtă adunare de cuvinte folositoare petrecerii întru liniștire.....	467
CUVÂNTUL 66. Cercetare și lămurire, cu pilde, pentru felurite pricini, și carea este întrebuițarea fieștecăreia.....	473
CUVÂNTUL 67. Pentru cum este datoriu a ședea întru liniștire cela ce are dreptă-socoteală.....	479
CUVÂNTUL 68. Pentru cum că putem a înțelege treapta viețuirii noastre din schimbătoarele stări ale cugetului nostru; și cum că nu trebuie a ne încrede pruncește în multa felurime a osteneților noastre, ci, ca niște înțelepți bărbați, ni se cuvine a cunoaște treapta întru carea se află sufletul nostru dintru ascunsă înnoire pre carea o simțim zi după zi; și pentru rânduiala cea subțire a dreptei-socoteli.....	482
CUVÂNTUL 69. Pentru adevărata cunoaștere, și pentru ispite, și pentru a cunoaște cu deadinsul cum că nu numai oarecarii preamici și neputincioși și neiscușiți sânt ispițiți, ci și cei ce s'au învrednicit nepătimirii oarecarei vreme, și au ajuns la desăvârșirea cugetării, și în parte s'au apropiat de curăția cea înjugată cu omorâciunea, și s'au ridicat mai presus de patimi precât este lăsat de Dumnezeu oamenii câtă vreme petrec în lumea ceasta, în jugul vieții împreunate cu trupul cel pățimaș; și cum că oamenii suferă război și sânt munciiți de patimi din pricina trupului, căci, prin Dumnezeiasca slobozire și milă, ei suferă aceasta la oarecarile soroace din pricina primejdiei mândriei, și că de multe ori fac călcare de poruncă, însă își tămăduiesc sufletul prin pocăință, și harul îi primește.....	488
CUVÂNTUL 70. Pentru adevăratul înțeles al capului acestuia, și pentru rugăciune.....	494

CUVÂNTUL 71. Pentru felurimea vârtuților, și pentru desăvârșirea a toată alergarea, și pentru măreția milei și iubirii de oameni carea în chip duhovnicesc desăvârșește pre toți sfinții, și prin carea s'a adus întru dâșii dumnezeiasca asemănare, prin dragostea Lui cea bogată pre carea o au vărsat preste toți fiii oamenilor.....	498
CUVÂNTUL 72. Pentru credință și pentru smerita-cugetare.....	508
CUVÂNTUL 73. Pentru folosul cel din fugirea de lume.....	517
CUVÂNTUL 74. Pentru acelea prin carile poate dobândi omul schimbarea noimelor celor ascunse, împreună cu schimbarea petrecerii din afară.....	519
CUVÂNTUL 75. Pentru privegherea nopților, și pentru chipurile cele de multe feluri ale lucrării ei, și cum că nu se cuvine nouă a pune drept țință a osteneților noastre săvârșirea unui anume număr de rugăciuni, ci mai vârtos cu slobozenie și dreaptă socoteală să fim, precum sânt fiii lui Dumnezeu cu Părintele lor, ostenindu-ne cu osârdia cea obicinuită dragostei; și cum că lucrarea privegherii mai slăvită este decât toate petrecerile; și pentru lucrurile cele ce se caută de cei ce aleg lucrarea aceasta; și pentru cum se cade a săvârși privegherea nopții; și pentru darurile dăruite acestor oameni de la Dumnezeu, și pentru luptele și războaiele ce se aduc asupra lor de stăpânitorul lumii ceasteia.....	525
CUVÂNTUL 76. Răspunsul Sfântului Isaac către un frate care l-a întrebat: Pentru ce Domnul nostru au hotărnicit a fi milostenia asemănare a măreției Tatălui Celui din Ceriuri, iară monahii liniștirea mai mult decât pre milostenie o cinstesc? Și cuvânt de apărare pentru aceasta.....	540
CUVÂNTUL 77. Pentru câtă cinste dobândește smerita cugetare și cât de înaltă este treapta ei.....	547
APENDICE A. Cinci Cuvinte ale Sfântului Isaac Sirul neaflate în textul siriac apusean, tălmăcite după textul siriac tipărit.....	553
I. Pentru mohorâta întunecare ce cade asupra celor ce petrec viața cunoașterii întru liniștire.....	553
II. Preafrumoase gânduri despre viața omului.....	555
III. Pentru lucrările harului.....	557
IV. Pentru stările cele ascunse, și pentru puterile și lucrările cele dintru dănsale.....	562
V. Scurte capete.....	563

APENDICE B.

Întâia Epistolă Siriacă a Sfântului Macarie Eghipteanul.....	566
Întâia Epistolă Siriacă a Sfântului Macarie al Alexandriei. Despre petre- cerea creștinească.....	570

C U V Â N T U L 1

Pentru lepădare, și pentru viața cea monahicească

rica lui Dumnezeu este începutul vârtuții¹, și se zice că este odraslă a credinței, semănându-se în inimă când omul își desparte cugetul de grija lumii, ca să-și adune din împrăștiere gândurile cele rătăcitoare întru îndeletnicirea cugetării² la cea din-nou-așezare³ ce va să fie.

2. Nimic este mai bun, spre a pune temelie vârtuții, decât a înfrâna pre sineși prin fuga de lucrurile vieții, și a stăruii în legea luminii cărărilor celor drepte și sfinte, pre carea, întru Duhul, cântătoriul de Psalmi făclie o a numit.⁴

3. Abia de se află vreun om carele să poată purta cinstirea⁵, sau poate că defel nu se află. Și aceasta, precum ar zice cineva, se în-

¹ „Vârtute” este folosit în acest text ca echivalent pentru neologismul *virtute* (gr. ἀρετή), al cărui dublet este, provenind din cuvântul latin *virtūtem*. Neologismul *virtute* a dobândit o conotație mai curând morală, psihologică, ce se îndepărtează de contextul ascetic al lui ἀρετή. Româna veche nu are un echivalent pentru *virtute*, graiul bisericesc folosind sintagma *faptă bună* sau *bună-săvârșire*, creată după model slavon, dar care nu este nici ea satisfăcătoare, din mai multe motive. Deși *vârtute* în limba veche înseamnă „tărie” sau „vi-goare”, credem că acest cuvânt ar putea fi preluat cu folos în graiul nevoinței, pentru a traduce termenul grecesc ἀρετή, extrem de mult folosit în scrierile filocalice și în textele liturgice. (N. tr.)

² Citim ἐν τῷ μετεωρισμῷ τῆς ἀδολεσχίας în loc de ἐκ τοῦ μετεωρισμοῦ ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ, conform cu siriaca. (N. ed. amer.)

³ Gr. ἀποκατάστασις, re-așezarea de obște, restaurarea finală. (N. tr.)

⁴ Vezi Ps. 118: 105: «Făclie picioarelor mele legea ta, și luminează cărărilor mele». Pentru *făclie* Sf. Isaac folosește un cuvânt siriace ce are sensul de *însemnător, arătător*. (N. ed. amer.)

⁵ „Cel ce primește cinstirile cele de la oameni, de-abia va putea scăpa de lațurile mândriei. Că aceasta arată, precum mi se pare, aceasta, adică «Abia de se află vreun om carele să poată purta cinstirea». Pentru aceasta și Stăpânul tuturor, pre cei ce se laudă de către oameni îi ticăloșește, zicând: «Vai vouă, când bine vor zice vouă toți oamenii» (Lc. 6: 26)”. (Nikifor Theotokis)

tâmplă din pricina grăbniceii omului de a primi schimbare, chiar de ar fi asemenea îngerilor cu năravurile.

4. Începutul căii vieții este pururea a ne îndeletnici mintea întru cuvintele lui Dumnezeu și întru sărăcie a petrece. Căci adăparea dintru una ajută spre desăvârșirea celeilalte; adică a te adăpa din cugetarea cuvintelor lui Dumnezeu îți ajută spre isprava sărăciei, iar isprăvirea neagonisirii răgaz îți dă spre dobândi pururea-cugetarea cuvintelor lui Dumnezeu. Iar prin ajutorul cel dat de amândouă degrab se înalță toată zidirea vârtuților.

5. Nimenea poate a se apropia de Dumnezeu, fără numai acela ce s'a despărțit de lume. Iar despărțire zic nu ieșirea trupului¹, ci ieșirea din lucrurile lumii.

6. Aceasta este vârtutea: ca omul în cugetul său să lipsească din lume. Nu poate inima a se alina și fără de închipuiri a fi câtă vreme simțirile lucrează ceva; și patimile cele trupești nu se zădărnicesc, nici gândurile cele viclene încetează fără de pustie ||și sălbăticie||.

7. Până ce nu va câștiga sufletul îmbătare întru credința în Dumnezeu, prin primirea simțirii puterii² ei, nici neputința simțirilor va tămaui, nici cu putere poate a călca în picioare materia cea văzută, carea este gard al celor din lăuntru și nesimțite.

8. Puterea înțelegătoare (τὸ λογικόν) este pricina slobodei-voiri³, și rodul amândurora este rătăcirea. Fără cea dintâi, nici cea de-a doua; însă unde lipsește cea de-a doua, acolo cea de-a treia ca în frâu s'a legat.⁴

¹ Siriacă: *din trup*. (N. ed. amer.)

² Citim τῆς αἰσθήσεως τῆς δυνάμεως în loc de τῆς δυνάμεως τῆς αἰσθήσεως, conform cu siriaca. (N. ed. amer.)

³ În sens negativ. Cuvântul siriacă mai înseamnă *libertate* și *liber-arbitru*. Greaca îl traduce prin τὸ αὐτεξούσιον, care înseamnă *voie slobodă* (*liber-arbitru*) sau *de-sine-stăpânire* (*auto-determinare*, *volnicie*). Aici însă este vorba de libertate în sens negativ. (N. ed. amer.)

⁴ Pasajul este extrem de obscur în greacă, dar în siriacă este ceva mai limpede. În loc de *lipsește*, greaca are *merge drept*. În scrierea siriacă estrangela cele două cuvinte au forme asemănătoare. (N. ed. amer.)

9. Când harul se află din belșug în om, atunci, întru dorirea dreptății, frica morții lesne defăimată se face lui, și pricini multe află în sufletul său cum că se cade pentru frica lui Dumnezeu a suferi necazul. Și toate câte par a vătăma trupul, și de năprasnă vin asupra firii lui, pricinuindu-i pătimire, ca un nimic se socotesc în ochii lui față de cele nădăjduite duple acea. Și nu ne este cu puțință a cunoaște adevărul fără de slobozirea ispitelor asupra noastră. Și cugetul omului îi dă deplină adevărire pentru însăși aceasta, și cum că multă purtare de grijă are Dumnezeu către om, și nu este om care să nu se afle sub pronia Lui¹, și aceasta o vede limpede, ca arătată cu degetul, mai ales la cei ce spre căutarea Lui au ieșit și carii pentru Dănsul pătimire rabdă. Dar când lipsirea harului² se înmulțește în om, atunci aproape protivnice se află toate cele zise; pentru el cunoașterea este mai mare decât credința, căci se bizuie pre cercetare; și încrederea în Dumnezeu nu întru tot lucrul său se nimerește, și dumnezeiasca purtare de grijă pentru om întru alt chip o înțelege. Unul ca acesta neconținut se pândeste întru aceste lucruri de către cei ce, în noapte fără de lună, pândesc întru ascuns ca să-l săgeteze cu săgețile lor.³

10. Început al vieții celei adevărate a omului este frica lui Dumnezeu. Dar frica lui Dumnezeu nu se pleacă a rămânea în sufletul ce se risipește întru lucrurile cele din afară.

11. Căci, prin slujirea simțirilor, se desparte inima de dulceața lui Dumnezeu; căci, precum se zice, gândurile noastre cele din lăuntru sânt legate prin simțirea lor de organele simțitoare ce le slujesc.

12. Îndoiala inimii bagă în suflet temere, dară credința poate și întru tăierea mădulărilor a întări pre voire. Cu cât iubirea trupului poate mai mult întru tine, bine-cutezătoriu și nesperios nu vei putea a te face, din pricina mulțimii protivnicilor ce stau neconținut împrejurul lucrului iubit de tine.

¹ Siriacă: *...care să fie lăsat la voia întâmplării*. (N. ed. amer.)

² Textul siriacă tipărit are aci *lipsa credinței*. În această secțiune manuscrisele siriace au numeroase variante. (N. ed. amer.)

³ Cf. Ps. 10: 2.

13. Cea ce pofteste cinstirea nu poate scăpa de pricinile scârbei.

14. Nu este nici un om carele, întru schimbarea lucrurilor, să nu dobândească în cugetul său schimbare spre lucrul ce îi stă înaintea.

15. Dacă pofta, precum zic unii, este odraslă a simțirilor, tacă de aci cei ce mărturisesc că în mijlocul răspândirii pacea cugetului își păzesc.¹

16. Întreg-cugetătoriu (σώφρον) este nu acela carele în chinul și în toiu luptei și al nevoiței zice cum că încetează dintru dânsul gândurile cele de rușine, ci carele întru adevărul inimii lui își face vedenia² cugetului atât de curată, încât să nu mai poată privi cu nerușinare spre gândurile cele desfrânate. Și când privirea ochilor lui este ținută strâns³, dând astfel mărturie de sfințenia conștiinței sale, rușinea este ca o perdea spânzurată preste laturea cea ascunsă a gândurilor sale, și curăția i se face ca o întreg-cugetătoare fecioară păzindu-se cu credincioșie lui Hristos.

17. Nu este ceva mai destoinic spre a surpa întipăririle desfrânării din suflet și a izgoni mișcătoarele pomeniri ce se scoală în trup și fac văpaie turburătoare, precum cufundarea întru dorul învățaturii și a goni pre urma adâncimii noimelor Dumnezeieștii Scripturi.

18. Când gândurile sânt cu totul cufundate întru dulceața gonirii pre urma înțelepciunii celei învisterite în cuvintele Scripturii, prin puterea ce dobândește dintr'însele lumina, omul lasă înapoia sa lumea, și uită pre toate cele dintr'însa, și șterge din suflet toate po-

¹ Referire la ereticii cunoscuți ca messalieni sau „rugători”, care susțineau că ajung la o asemenea stare de desăvârșire și nepătimire încât se pot preumbla prin cetăți, stând de vorbă cu toți oamenii, fără a suferi vreo vătămare duhovnicească sau chiar abatere de la rugăciune și de la pacea cugetului. Cu alte cuvinte, învățătura lor era cu totul opusă celei a Sfântului Isaac, sfântul respingându-o în mod repetat. Textul siriac tipărit are aici varianta: *Dacă într'adevăr este o a doua lucrare a simțirilor din care se naște pofta firească...* (N. ed. amer.)

² Cuvântul *vedenie* traduce grecescul *theoria* – „dumnezeiasca vedere” sau „contemplarea”. Referitor la problema traducerii lui *theoria* în context orthodox vezi mai sus, p. 74, nota 1. (N. tr.)

³ Verbul este adăugat din siriacă, fiind pierdut în greacă. (N. ed. amer.)

menirile ce lucrează chipurile întrupării lumii. Ba de multe ori nici nu-și mai aduce aminte de întrebuintarea gândurilor celor obicinuie carile cercetează firea omenească, și sufletul lui întru răpire petrece, din pricina întâmpinărilor celor noi ce se ivesc din marea tainelor Scripturii.

19. Și iarăși, dacă cugetul înnoată pre fața apelor, adică a mării Dumnezeieștilor Scripturi, și înțelegerile lui nu pot pătrunde întreaga adâncime, ca să priceapă toate comorile din adâncul lor, desul îi este însăși lucrarea aceasta, prin puterea fierbinții sale doriri, ca printr'un singur gând de minunare să lege cu tărie gândurile sale și să le împiedice a alerga către firea trupului, după cum oarecarele din Părinții purtători de Dumnezeu a zis. Și aceasta, ||zice el||, se întâmplă fiindcă inima este slabă și nu poate purta răutățile ce-i vin în întâmpinare de la războaiele cele din afară și din lăuntru. Și știți cum că greu este gândul ||trupesc|| cel rău. Și dacă inima nu va fi în-deletnicindu-se întru cunoaștere¹, nu poate a răbda turburarea năvălirii trupului.

20. Precum greutatea poverii împiedică grabnica aplecare a cumpenei de turburarea vânturilor, tot așa rușinea și frica [împiedică] ră-tăcirea cugetului. Și precât lipsește frica și rușinea, pre atât sporește în cuget stăpânirea slobodei-voiri². Și precum micșorarea poverii talgerelor cumpenei se face lor pricină mai cu lesnire a se clăti încolo și încoace, tot astfel sporirea slobodei-voiri, depărtând frica din suflet, face cumpăna cugetului mai cu lesnire clătită încolo și încoace. Deci mișcarea cugetului își ia pricina din sloboda-voire, iar schimbările minții, din rătăcire.³

21. Înțelepțește-te dar, și pune temelie călătoriei tale frica lui Dumnezeu⁴, și întru puține zile te va așeza la poarta Împărăției fără de înconjurarea căii.

¹ Sau *învățătură*. (N. ed. amer.)

² Sau *a libertății*, dar în sens negativ. (N. ed. amer.)

³ Întregul paragraf este redat după siriacă. (N. ed. amer.)

⁴ Siriacă: *...pune o temelie călătoriei tale*. (N. ed. amer.)

22. ||Nu iscodi prea cu deadinsul, precum învățăceii dascălilor, cuvintele ce sânt scrise din cercare pentru zidirea viețuirii tale și care, prin noimele lor cele înalte, ajută ție întru a spori.||

23. Cearcă scopul tuturor stihurilor¹ ce-ți ies în cale în Scripturi, ca să te adâncești întru dânsese și să pătrunzi adâncul noimelor aflate în alcătuirile bărbaților celor luminați².

24. Cei ce, întru petrecerea lor, se povățuiesc de dumnezeiescul har a fi luminați, pururea simt ca o oarecare rază înțelegătoare ce străbate printre stihurile cele scrise, și face cugetul a osebi mai înainte cuvintele cele goale, de lucrurile cele ce întru mare cugetare se grăiesc pentru luminarea sufletului.

25. Omul, citind duple înțelegerea cea de rând stihurile cu înțeles înalt, de rând se face inima lui și secată de sfânta putere ce dă inimii preadulce gustare prin noime ce dau sufletului minunare.

26. Fieștece lucru spre rudenia sa obicinuiește a alerga. Și sufletul, având parte a Duhului, când aude vreun grai ce are putere duhovnicească ascunsă întru sineși, cu înfocare trage către sineși cu-prinsul acestuia.

27. Nu pre tot omul îl deșteaptă spre minunare lucrul carele duhovnicește se grăiește și are întru sineși mare putere ascunsă. Cu-vântul cel pentru vârtute are trebuință de o inimă carea să fie de-părtată de pământ și de vorbirea lui.

28. Când cugetul omului trudește întru grija celor trecătoare, lu-crurile vârtuții nu îi deșteaptă gândul spre dorirea și căutarea câș-tigării lor.

29. Dezlegarea de cele materialnice este, prin nașterea sa, îna-înte-mergătoare legăturii cu Dumnezeu, deși de multe ori la unii, prin iconomia harului, cea din urmă apucă înaintea celei dintâi, în-

¹ Cuvântul *stihurile* lipsește în greacă. Cuvântul siriatic mai înseamnă și *istorisiri*. (N. ed. amer.)

² Textul grecesc actual are ...*să înțelegi cu mare cunoștință adâncul noimelor sfinților*. (N. ed. amer.)

cât dragoste pre dragoste acoperă¹. Rânduiala cea obicinuită icono-miei este alta față de rânduiala obștii oamenilor: tu însă păzește rân-duiala cea de obște. Iar de ar apuca înainte întru tine harul, a lui este aceasta; iară de nu, înalță-te spre suirea turnului celui duhovnicesc pre calea tuturor oamenilor, întru carea unul dupre altul au călătorit.

30. Tot ce prin dumnezeiasca vedenie se lucrează, și pentru care se plinește o anume poruncă, este cu totul nevăzut de ochii trupului. Și orice faptă a vârtuții, prin dreaptă făptuire (*praxis*) lucrându-se, este o îmbinare; că porunca, una singură fiind, adică dreapta făptu-ire, de amândouă are trebuință, și de vedenie, și de făptuire, din pri-cina celor trupești și a celor netrupești ale noastre. Căci îmbinarea amândurora una este². ||Aceasta este pricina pentru carea mintea luminată înțelege [porunca] așa cum odinioară fericitul Moisi a po-runcit-o, adică ceea ce este simplu, este înțeles totodată drept ceva alcătuit din două.||

31. Lucrurile ce au drept țel curăția³ nu smulg din amintire sim-țirea greșalelor celor trecute, ci iau din cugetul nostru întristarea po-menirii. Și, de acum înainte, trecerea pomenirii prin cuget spre fo-losul nostru se face.

32. Nesațiul sufletului de a câștiga vârtutea ia spre folosul său⁴ partea poftei pentru cele văzute a celui împreună-înjugat cu dânsul, adică a trupului.

33. Pre tot lucrul măsura îl împodobește. Căci, fără de măsură, și cele socotite bune întru vătămare se mută.

¹ Sensul pare a fi acela că dragostea de Dumnezeu acoperă dragostea de cele materialnice. (N. ed. amer.)

² Siriaca are aici varianta și *îmbinarea amândurora este din toate*. Traducătorii în greacă au luat cuvintele *din toate* ca însemnând *deplin*. (N. ed. amer.)

³ Sau *carile se grijesc de curăție*. Textul siriatic tipărit are o altă versiune. (N. ed. amer.)

⁴ Gr. *πλεονεκτεῖ*, „cearcă a avea mai mult decât i se cuvine”, „ia cu silnicie”. Nesațiul de a câștiga vârtutea își împropriază partea din pofta pentru cele văzute ce aparține trupului, întorcându-o în folosul lui, făcând cele pătimase și materialnice a lucra în folosul celor duhovnicești și nematerialnice. (N. tr.)